

УДК 338.43

Гуткевич С. О.,*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту ВПНЗ "Європейський університет", м. Київ;***Князевич А. О.,***викладач кафедри менеджменту ВПНЗ "Європейський університет" Рівненської філії, аспірант кафедри менеджменту ВПНЗ "Європейський університет", м. Київ*

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЛЯХ

У статті розглядаються проблеми формування інвестиційної привабливості підприємств агропромислового комплексу України, в тому числі і сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях Рівненської області. Запропоновано формування нового, дієвого механізму управління інноваційним розвитком аграрних підприємств як чинника підвищення їхньої інвестиційної привабливості.

Ключові слова: *інвестиційна привабливість сільського господарства, меліоровані землі Рівненської області, інноваційний розвиток аграрних підприємств.*

The problems of forming of Ukrainian agricultural enterprises' investment attractiveness are examined in the article, including agricultural enterprises on the meliorative lands of the Rivne's region. Forming of new, effective mechanism of management innovative development of agrarian enterprises is offered as the factor of increase their investment attractiveness.

Key words: *investment attractiveness of agriculture, meliorative lands of the Rivne's region, innovative development of agricultural enterprises.*

Постановка проблеми. Сьогодні інновації являються основною формою інвестування. Інвестиційно-інноваційна політика держави спрямована на модернізацію та реконструкцію підприємств пріоритетних галузей економіки. Інноваційні перетворення процесів управління підприємствами практично завжди потребують залучення інвестиційних коштів. Дослідження інвестиційної привабливості агропромислового комплексу

та сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях з врахуванням особливостей різних регіонів країни проводиться в даний час дуже рідко, і єдині методичні принципи такої оцінки поки що не розроблені.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основою розкриття досліджуваних проблем можуть слугувати наукові праці низки таких вчених, як: В. І. Благодатний, Л. М. Борщ, Н. Ю. Брюховецька, В. Я. Гуменюк, Й. С. Завадський, М. І. Кісіль, Р. М. Костюкевич, П. Т. Саблук, В. А. Сташук, М. А. Хвесик, А. В. Яцик та інші. Таким чином, дослідження сучасних проблем інвестування і їхнє визначення в аграрній сфері є актуальним і має велике наукове та практичне значення.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в розробці шляхів підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях, а саме процесу становлення та впровадження механізму управління їхнім інноваційним розвитком.

Виклад основного матеріалу. Аналіз обсягу інвестицій в сільське господарство країни, наведений в таблиці 1, показав, що в 2007 році вони становили лише 5,1% від загального обсягу внутрішнього інвестування та 1,9% її прямих іноземних інвестицій.

Таблиця 1
Динаміка інвестицій в сільське господарство України
за 2001-2007 рр

Показники	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Внутрішні інвестиції в основний капітал, млн. грн.							
Всього в економіку України	32573	37178	51011	75714	93096	125254	188488
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Сільське господарство	1552	1854	2054	3278	4905	7190	9338
	4,8%	5,0%	4,0%	4,3%	5,3%	5,7%	5,0%
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США							

Всього в економіку України	4406,2	5339,0	6657,6	8353,9	16375,2	21186,0	29489,4
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Сільське господарство	85,1	108,5	179,4	219,9	292,0	383,0	552,7
	1,9%	2,0%	2,7%	2,6%	1,8%	1,8%	1,9%

Джерело: розроблено за статистичними даними: Статистичний щорічник України за 2006 рік / Держкомстат України / За ред. О. Г. Осауленка. – К.: Вид-во "Консультант", 2007. – С. 211.

Під час дослідження особлива увага приділялась аналізу інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях Рівненської області, що становлять 51, 32% від загальної площі ріллі.

Методами оцінки інвестиційної привабливості Рівненської області, в тому числі і сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях, які ґрунтуються на аналізі статистичних даних, експертних оцінках і узагальнених синтетичних показниках ефективності інвестиційно-інноваційних проектів можуть бути [2, с. 42-44]: економічний розвиток області; розвиток інформаційної інфраструктури; інвестиційні ризики; розвиток ринку ринкових відносин; демографічна ситуація в області.

Для здійснення оцінки економічного розвитку сільського господарства Рівненської області необхідно провести аналіз економічних показників в динаміці з погляду їхньої ваги у економіці України (табл. 2), а відповідно і їхнього впливу на здійснення інвестиційної діяльності регіону.

Проведений аналіз даних табл. 2 показав, що питома вага валової продукції сільського господарства Рівненської області за період з 2002 до 2007 року загалом збільшилась, але спостерігається її зменшення в галузі тваринництва. Виробництво основних сільськогосподарських культур збільшилося, особливо виробництво цукрових буряків на 3,6% та озимого жита на 2,5%.

До чинників, що визначають інвестиційну привабливість сільського господарства Рівненської області можна віднести: природнокліматичні умови, сприятливі для вирощування більшості сільськогосподарських культур; високий є рівень освоєння земель, придатних для сільськогосподарського ви-

робництва; наявність значного поголів'я худоби і птиці, насиченість на 100 га сільськогосподарських угідь худоби та птиці вище середнього показника по Україні; наявність доріг з твердим покриттям до більшості сільгоспідприємств; наявність у регіоні найбільшого на Західній Україні виробника мінеральних добрив – ВАТ „Рівнеазот” та ТзОВ „Укртехнофос”; можливість оренди сільськогосподарських, в тому числі і меліоративних земель, що не використовуються.

Таблиця 2
*Динаміка питомої ваги діяльності підприємств АПК
Рівненської області в економіці України за 1995-2007 рр.,%*

Показники	Роки						Відхилення
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007/2002
Сільське господарстві (усі категорії господарств)							
Валова продукція с/г	3,1	3,3	3,0	2,8	2,9	3,2	0,1
Продукція рослинництва	2,8	3,1	2,8	2,6	2,8	3,2	0,3
Продукція тваринництва	3,5	3,5	3,4	3,2	3,1	3,1	-0,4
Виробництво основних сільськогосподарських культур							
Всі зернові	1,8	2,0	1,5	1,6	1,4	1,9	0,1
Цукрові буряки	3,0	3,2	3,4	3,8	4,0	6,6	3,6
Льон-довгунець	2,2	2,9	2,9	3,9	1,2	2,6	0,4
Ріпак	3,0	1,8	3,3	5,9	5,3	3,2	0,2
Картопля	5,4	5,2	5,2	4,7	5,4	5,5	0,1
Овочі	2,5	2,6	2,7	2,4	2,3	2,5	-
Поголів'я худоби							
Велика рогата худоба	3,9	3,8	3,8	4,0	4,0	4,0	0,1
Свині	4,2	4,9	4,8	4,8	4,7	5,0	0,8
Вівці та кози	1,1	1,1	1,0	1,1	1,1	1,0	-0,1
Виробництво основних продуктів тваринництва							
М'ясо	3,6	3,5	3,2	2,9	2,8	2,8	-0,8
Молоко	3,4	3,5	3,7	3,7	3,8	3,8	0,4
Яйця	2,6	2,6	2,6	2,5	2,3	2,5	-0,1
Вовна	0,4	0,5	0,6	0,7	0,6	0,6	0,2

Джерело: Статистичний щорічник Рівненської області за 2007 рік / Держ. ком. статистики України; Гол. упр. статистики у Рівненській обл. – Рівне, 2008. – С. 27.

За статистичними даними Головного управління економіки та інвестиційної політики Рівненської державної обласної адміністрації в агропромисловий комплекс області у 2006 році в основний капітал залучено 96,2 млн. грн. інвестицій, що на 23% більше ніж у 2005 році. У 2007 році проти 2006 року обсяг інвестицій зріс на 50%. Станом на кінець 2008 року у розвиток агропромислової сфери області залучено 221,7 млн. грн. інвестицій в основний капітал, що у 2 рази більше ніж у відповідному періоді минулого року, та 50,0 млн. дол. США іноземних інвестицій, що у 21,7 рази більше ніж у минулому році.

У таблиці 3 проаналізовано динаміку основних техніко-економічних показників діяльності Рівненського обласного управління меліорації і водного господарства за 2001-2007 рр., які відповідають за проведення сільськогосподарських меліоративних робіт в області. Кошти підприємств на їх виробничу діяльність становили від 3,7% до 1,1% від загальної суми експлуатаційних витрат. Остання частина припадає на держбюджет. Це свідчить про те, що незважаючи на загальний приріст обсягу інвестицій в агропромисловий комплекс Рівненської області, підприємства, що ведуть господарську діяльність на меліорованих землях, не мають достатнього обсягу інвестиційних вкладень, а отже, і проводять меліоративні заходи за залишковим принципом.

Таблиця 3
Динаміка основних техніко-економічних показників діяльності Рівненського обласного управління меліорації і водного господарства за 2001-2007 рр.

Роки	Показники							
	Площа осушених земель (брутто), тис. га	Балансова вартість основних фондів, тис. грн.	Експлуатаційні витрати					Всього, тис. грн.
			Держбюджет		Кошти господарств			
			тис. грн.	% від заг.	тис. грн.	% від заг.		
2001	383,1	843312,3	3256,2	96,3	124	3,7	3380,2	
2002	383,1	840011	5632,8	98,7	74,9	1,3	5707,7	
2003	390,388	839098,9	7605,2	97,7	177,1	2,3	7782,3	
2004	390,388	782302,6	9444,5	96,4	349,5	3,6	9794	
2005	390,388	760620,7	11230	98,9	123,5	1,1	11353,5	
2006	390,388	742352,1	12435,5	98,8	149,7	1,2	12585,2	
2007	390,388	710220,2	13267	98,6	193,3	1,4	13460,3	

Джерело: розроблено за статистичними даними Рівненського обласного управління меліорації і водного господарства

Дослідження показало, що пріоритетними напрямками залучення інвестицій в агропромисловий комплекс Рівненської області є:

- залучення під посів сільськогосподарських культур ріллі, що не обробляється;
- впровадження інтенсивних технологій вирощування сільськогосподарських культур, які забезпечили б одержання стабільних урожаїв не погіршуючи при цьому потенційну родючість ґрунтів;
- збільшення площі конкурентоспроможних культур, зокрема зернових та круп’яних культур, ріпаку;
- поповнення машинно-тракторного парку високоефективною технікою.

На нашу думку, основні шляхи підвищення активності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях можна сформулювати виходячи з його головної мети (табл. 4).

Таблиця 4
Основні шляхи активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях

Головна мета	Основні шляхи реалізації головної мети
Забезпечення інвестиційного розвитку підприємств у поточному і перспективному періодах	Забезпечення гарантованої інвестиційної підтримки розвитку підприємств агропромислового комплексу.
	Забезпечення максимально можливого рівня самоокупності і дохідності діяльності сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях.
	Забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів.
	Забезпечення максимальної ліквідності інвестицій.
	Забезпечення мінімізації інвестиційного ризику.
	Формування механізмів управління інноваційним розвитком сільськогосподарських підприємств на меліорованих землях.

Висновки. Залучення вітчизняних та іноземних інвесторів повинне стати првідним напрямом діяльності підприємств агропромислового комплексу Рівненської області. Одночасно з підвищенням інвестиційної привабливості пріоритетними напрямками оновлення і забезпечення збалансованого інноваційного розвитку сільського господарства на меліорованих землях стає вирішення питань реформування і удосконалення управ-

ління здійсненням меліоративних робіт, збереження та раціональне використання водних і земельних ресурсів, підтримання у робочому стані осушуваних земель, підвищення родючості ґрунту. Головним стратегічним напрямом у використанні сільськогосподарських меліорованих земель Рівненської області є всеохоплююча реконструкція і вдосконалення наявних меліоративних систем, приведення меліоративних заходів до оптимального рівня, поліпшення властивостей ґрунтів і підвищення їхньої родючості з метою забезпечення високої та стабільної урожайності сільськогосподарських культур.

Література

1. Благодатний В. І. Адаптація сільськогосподарських підприємств до ринкової кон'юнктури / В. І. Благодатний, Л. О. Мармуль // Вестник ХГТУ "Проблеми розвитку підприємств в умовах ринкової економіки". – 2003. – № 1(17). – С. 17-19.
2. Гуткевич С.А. Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики: моногр. / С.А. Гуткевич. – К.: Изд-во Европ. ун-та, 2003. – 251 с.
3. Дацій О.І. Ефективність інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві: автореф. дис. на здобуття докт. екон. наук: спец. 08.02.02 "Економіка та управління науково-технічним прогресом" / О. І. Дацій. – К., 2005. – 39 с.
4. Кисіль М. І. Розвиток інноваційної інфраструктури та становлення інноваційної моделі функціонування ринку / М. І. Кисіль // Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Полісся і Західного регіону України / ред. кол. М. В. Зубець (голова редакційної колегії) та ін. – К.: Урожай, 2004. – С. 492-494.
5. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Держкомстат України / За ред. О. Г. Осауленка. – К., Вид-во "Консультант", 2008. – 552 с.
6. Статистичний щорічник Рівненської області за 2007 рік / Держ. ком. Статистики України; Гол. упр. Статистики у Рівненській обл. – Рівне, 2008. – 503 с.